

Kwalifikacja kosztów uzasadnionych w energetyce

Halina Buk*

Streszczenie: Cel – charakterystyka kosztów uzasadnionych w przedsiębiorstwie energetycznym w świetle obowiązującego w Polsce prawa energetycznego. Wykazanie, że kwalifikacja kosztów uzasadnionych w branży energetycznej wykracza poza ich powszechne rozumienie z punktu widzenia ustalania wyniku finansowego jednostki. Metodologia badania – krytyczna analiza obowiązujących regulacji prawnych w zakresie konstrukcji cen sprzedaży usługi dystrybucyjnej i sprzedaży energii elektrycznej z punktu widzenia efektywnościowych zachowań przedsiębiorstw energetycznych w Polsce. Wynik – identyfikacja uznawanych przez regulacje prawne kosztów uzasadnionych przedsiębiorstwa zajmującego się dystrybucją energii elektrycznej i obrotem energii elektrycznej, znajdujących odzwierciedlenie w taryfach energii elektrycznej. Oryginalność/Wartość – wiedza o determinantach wyniku finansowego przedsiębiorstw energetycznych w Polsce, zwłaszcza w zakresie kosztów działalności, jest w znikomym zakresie upowszechniona. Upowszechnianie tej wiedzy może przyczynić się do odpowiedniej reakcji środowiska ekonomistów na politykę cen energii, a w dalszej mierze na konkurencyjność polskiej gospodarki. Należy podkreślić, że w zakres kwalifikowanych kosztów dla ustalenia cen energii wchodzi nie tylko koszty poniesione, ale także koszty antycypowane. Nadto, w akceptowanych przez stosowne regulacje prawne kosztach uzasadnionych powiela się strukturę kosztów z poprzednich okresów, a więc uwzględniającą dotychczasowe zasoby, niekoniecznie efektywnie wykorzystywane.

Słowa kluczowe: koszty uzasadnione, ceny energii elektrycznej, kalkulacja kosztów

Wprowadzenie

Przedsiębiorstwa energetyczne należą do nielicznej grupy podmiotów gospodarczych w Polsce, które podlegają regulacjom prawnym w zakresie kształtowania cen sprzedaży produktów lub towarów. Podstawowym powodem takiego stanu rzeczy jest zabezpieczenie komercyjnych i niekomercyjnych klientów przed nadmiernym wzrostem cen sprzedaży przez przedsiębiorstwa energetyczne, które w zdecydowanej większości mają monopolistyczną pozycję na polskim rynku energetycznym.

Celem artykułu jest prezentacja kosztów działalności przedsiębiorstw energetycznych, które można uznać za uzasadnione, a więc tych, które mogą być uwzględnione w opracowywanych przez te przedsiębiorstwa taryfach energii elektrycznej. W artykule ograniczono zakres podmiotowy badań do przedsiębiorstw zajmujących się wytwarzaniem, dystrybucją i handlem energią elektryczną.

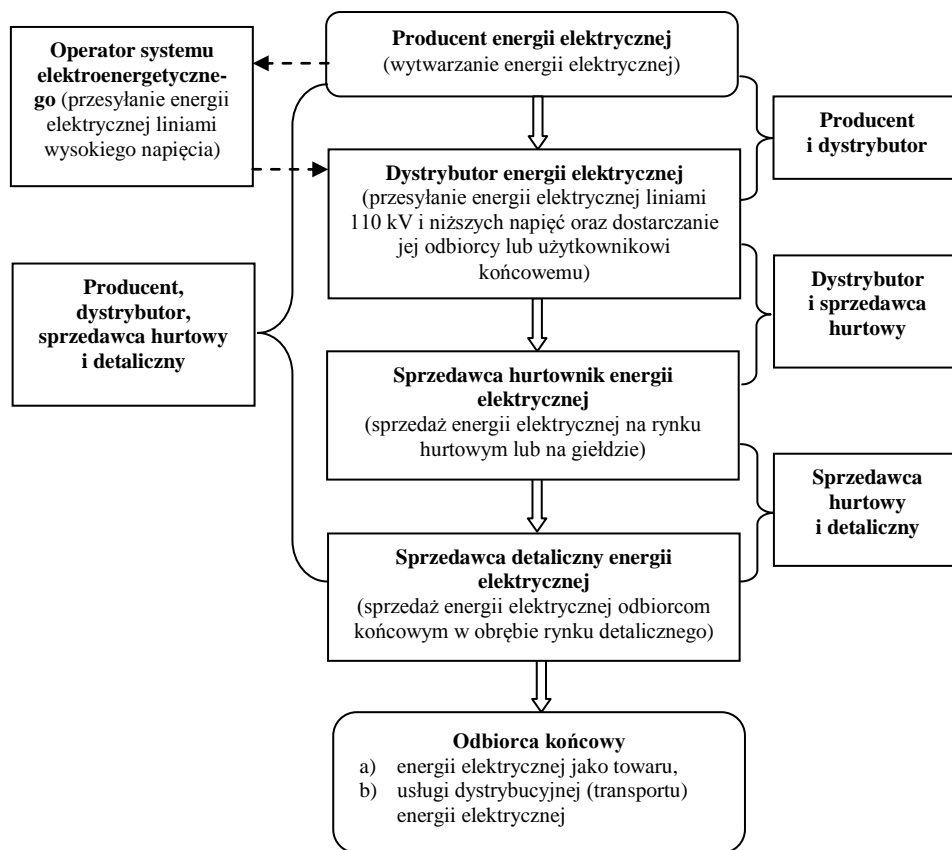
Cenotwórstwo i kalkulowanie kosztów w przedsiębiorstwie energetycznym jest złożone, gdyż w tworzeniu dóbr oraz w handlu produktami i towarami bierze udział wiele ogniw gospodarczych. Te ogniwa gospodarcze mogą funkcjonować samodzielnie pod względem formalnoprawnym, mogą też być wewnętrznymi jednostkami w strukturach koncernowych.

* prof. dr hab. Halina Buk, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, e-mail: halina.buk@ue.katowice.pl.

Nadto należy zaznaczyć, że w polskiej energetyce funkcjonuje kilka złożonych dużych grup kapitałowych, w strukturach których występują wszystkie ogniwa tworzenia wartości, co oczywiście zwiększa stopień monopolizacji ze wszystkimi tego pozytywnymi i negatywnymi konsekwencjami.

1. Łańcuch tworzenia wartości w przedsiębiorstwie energetycznym

Na rynku energetycznym w Polsce występuje wiele ogniw tworzenia łańcucha gospodarczego. Występuje wielu pośredników w dystrybuowaniu dóbr, którzy mogą w całości odsprzedawać nabyte uprzednio dobra, bądź odsprzedawać jedną część nabytych uprzednio dóbr, a drugą część konsumować we własnym zakresie. Łańcuch gospodarczy na rynku energii elektrycznej w Polsce poglądowo przedstawia rysunek 1.

Rysunek 1. Ogniwa gospodarcze na rynku energii elektrycznej w Polsce

Źródło: opracowanie własne.

Pierwszym ogniwem tworzenia wartości w sektorze energii elektrycznej jest wytwórca energii elektrycznej. Może on posiadać własny byt formalnoprawny bądź stanowić jednost-

kę wewnętrzną w strukturze organizacyjnej podmiotu, mającego szerszy zakres działalności gospodarczej, niż produkcja energii elektrycznej. Prawo energetyczne definiuje przedsiębiorstwo energetyczne oraz przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo. Przez przedsiębiorstwo energetyczne rozumie się podmiot prowadzący działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania, przetwarzania, magazynowania, przesyłania, dystrybucji paliw albo energii lub obrotu nimi¹. Z kolei przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo oznacza przedsiębiorstwo energetyczne lub grupę przedsiębiorstw, których wzajemne relacje są określone w art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 139/2004 z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw (Dz. Urz. WE L 024 z 29.01.2004), zajmujące się w odniesieniu do energii elektrycznej:

- przesyłaniem lub
- dystrybucją
- oraz wytwarzaniem lub sprzedażą tej energii².

W przypadku, gdy przedsiębiorstwo energetyczne zajmuje się tylko wytwarzaniem energii, to jest dla siebie tzw. prosumentem (wykorzystuje z reguły wytworzoną energię także dla własnych potrzeb), a odbiorcami jego produktu są dystrybutorzy. Ci ostatni dodają do wartości wytworzonej energii – usługę transportu energii do kolejnych nabywców. Jednakże samodzielne przedsiębiorstwo energetyczne może prowadzić jednocześnie zarówno działalność wytwórczą, jak i działalność dystrybucyjną.

Dystrybucją energii elektrycznej zajmuje się operator systemu dystrybucyjnego (OSD). Jest to przedsiębiorstwo energetyczne odpowiedzialne za ruch sieciowy w systemie dystrybucyjnym elektroenergetycznym, bieżące i długookresowe bezpieczeństwo funkcjonowania tego systemu, eksploatację, konserwację, remonty oraz niezbędną rozbudowę sieci dystrybucyjnej, w tym połączeń z innymi systemami gazowymi albo innymi systemami elektroenergetycznymi.

Przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się obrotem energią elektryczną może zakupywać energię elektryczną w wyniku transakcji zawartej za pośrednictwem towarowego domu maklerskiego lub domu maklerskiego na giełdzie towarowej lub na rynku organizowanym przez podmiot prowadzący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rynek regulowany. Wiele przedsiębiorstw obrotu dokonuje transakcji kupna–sprzedaży energii elektrycznej bez jej dostawy fizycznej.

Liczne podmioty w Polsce zajmują się jednocześnie dystrybucją, jak i obrotem energią elektryczną. Prawo energetyczne definiuje także sprzedawcę z urzędu. Jest to przedsiębiorstwo energetyczne posiadające koncesję na obrót energią elektryczną, świadczące **usługi kompleksowe** odbiorcom energii elektrycznej w gospodarstwie domowym, niekorzystającym z prawa wyboru sprzedawcy. Usługa kompleksowa jest usługą świadczoną na podstawie umowy zawierającej postanowienia umowy sprzedaży i umowy o świadczenie usługi przesyłania lub dystrybucji energii.

Szczególne role przypada operatorowi elektroenergetycznego systemu przesyłowego, którym są Polskie Sieci Elektroenergetyczne Operator SA. Jest to przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem energii elektrycznej, odpowiedzialne za ruch sieciowy w systemie przesyłowym elektroenergetycznym, za bieżące i długookresowe bezpieczeństwo funkcjonowania tego systemu, eksploatację, konserwację, remonty oraz niezbędną

¹ Por. art. 3 pkt 12 (Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997...).

² Por. art. 3 pkt 12a (Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997...).

rozbudowę sieci przesyłowej, w tym połączeń z innymi krajowymi systemami elektroenergetycznymi. PSE Operator realizuje przesył energii elektrycznej na terenie całego kraju oraz zarządza bilansowaniem wielkości popytu i podaży na energię elektryczną w ramach Krajowego Systemu Elektroenergetycznego. Zawiera transakcje handlowe tylko z wytwórcami energii elektrycznej oraz z operatorami systemu dystrybucyjnego.

2. Przesłanki dla regulowania kosztów uzasadnionych w energetyce

Podstawowym celem prawnego ograniczania poziomu kosztów w przedsiębiorstwach energetycznych jest wpływanie przez organy państwowe na poziom cen energii elektrycznej. Aktualnie w Polsce obowiązują dwa mechanizmy tworzenia taryf dla energii elektrycznej:

- 1) ograniczony mechanizm rynkowy, w którym ogólne zasady tworzenia cen określa prawo energetyczne i stosowne rozporządzenia wykonawcze, jednakże żaden organ Państwa nie zatwierdza taryf dla energii elektrycznej;
- 2) mechanizm regulowany, w którym obowiązują taryfy zatwierdzone przez Urząd Regulacji Energetyki, tj. centralny organ administracji państwowej.

Rozpatrując szeroko rozumiane taryfy dla energii elektrycznej, należy rozróżniać grupy produktów (np. wytworzona energia, usługa przesyłu, usługa dystrybucji) czy towarów (energia elektryczna w obrocie) sprzedawanych przez przedsiębiorstwa energetyczne w kolejnych ogniwach tworzenia wartości.

W podsektorze energii elektrycznej nie funkcjonuje w zakresie tworzenia cen mechanizm całkowicie wolnorynkowy (Michalski 2004: 79). Zważywszy, że operator systemu elektroenergetycznego i dystrybutorzy energii elektrycznej mają pozycję monopolisty naturalnego, określa się dla tego rodzaju przedsiębiorstw i działalności wytyczne dotyczące kalkulowania cen przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej. Podobnie, stosowne wytyczne w kalkulacji taryf wytwarzania energii muszą stosować przedsiębiorstwa energetyki przemysłowej, a więc tzw. systemowi wytwórcy energii elektrycznej³.

Mechanizm regulowany funkcjonuje w przedsiębiorstwach zajmujących się obrotem energią elektryczną, ale tylko w odniesieniu do gospodarstw domowych. Taryfy dla tej grupy odbiorców z obowiązku są przedkładane do zatwierdzenia przez Prezesa URE (decyzja administracyjna). Taki mechanizm ma na celu ochronę tej grupy odbiorców przed ewentualnym nadmiernym wzrostem cen energii elektrycznej. Taryfy dla pozostałych grup odbiorców energii elektrycznej dotyczące obrotu energią elektryczną są konstruowane bez żadnych wytycznych.

Zgodnie z art. 45 ust. 1 Prawa energetycznego, przedsiębiorstwa energetyczne ustalają taryfy dla energii, stosownie do zakresu wykonywanej działalności gospodarczej. Przedsiębiorstwo zajmujące się sprzedażą energii elektrycznej ma obowiązek sporządzenia taryfy w odniesieniu do wszystkich grup odbiorców, także dla ofert produktowych bazujących na kryteriach wolnorynkowych. Taryfy należy kalkulować w sposób zapewniający:

- pokrycie kosztów uzasadnionych działalności gospodarczej przedsiębiorstw energetycznych w zakresie wytwarzania, przetwarzania, przesyłania, dystrybucji lub obrotu energią, wraz z uzasadnionym zwrotem z kapitału zaangażowanego w tę działal-

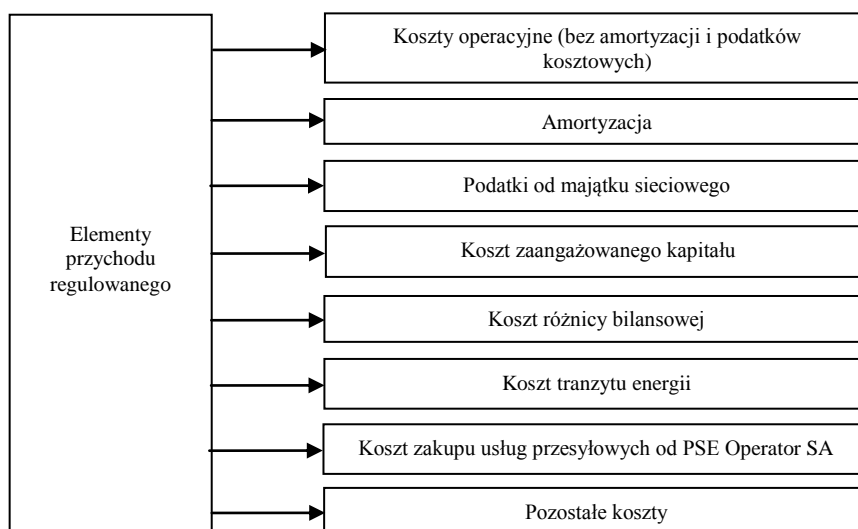
³ Podstawowymi aktami prawnymi w tym przedmiocie są: (Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 27 kwietnia 2012...; Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 18 sierpnia 2011...; Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 4 maja 2007...; Ustawa z dnia 29 sierpnia 2007...).

ność. 1c. W kosztach działalności przedsiębiorstw energetycznych zajmujących się przesyłaniem lub dystrybucją energii elektrycznej uwzględnia się koszty pobierania opłaty przejściowej, o której mowa w ustawie wymienionej w art. 9a ust. 8e;

- pokrycie kosztów uzasadnionych ponoszonych przez operatorów systemów przesyłowych i dystrybucyjnych w związku z realizacją ich zadań;
- ochronę interesów odbiorców przed nieuzasadnionym poziomem cen i stawek opłat.

3. Rodzaje kosztów uznanych za uzasadnione w konstrukcji taryf za energię elektryczną

Taryfy za energię elektryczną mają pokryć koszty uzasadnione prowadzenia działalności. URE określa elementy przychodu regulowanego dla operatorów systemów dystrybucyjnych, obejmującego poza kosztami działalności własnej także koszty zakupu usług przesyłowych oraz koszty energii elektrycznej na pokrycie strat w sieci dystrybucyjnej⁴. Grupy kosztów uzasadnionych, do przeniesienia w przychodach przedsiębiorstwa dystrybucji energii elektrycznej, przedstawiono na rysunku 2.

Rysunek 2. Grupy kosztów uzasadnionych do przeniesienia w przychodach przedsiębiorstwa dystrybucyjnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Taryfy OSD na rok 2013. www. URE.

Przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłem lub dystrybucją energii elektrycznej wprawdzie tworzą własne taryfy za tego rodzaju usługi, jednak górna granica sto-

⁴ Szczegóły dotyczące sposobu ustalenia na 2013 r. uzasadnionego poziomu kosztów zostały zawarte w dokumencie „Koszty operacyjne dla operatorów systemów dystrybucyjnych na lata 2012–2015”, stanowiącym załącznik do założeń na 2012 r. pn.: „Taryfy OSD na rok 2012 (dotyczy Operatorów Systemu Dystrybucyjnego, którzy dokonali, z dniem 1 lipca 2007 r. rozdzielenia działalności)”.

sownych opłat jest ograniczona. Mianowicie, zgodnie z art. 45 ust. 5 Prawa energetycznego, przedsiębiorstwa kalkulują stawki opłat za usługi przesyłania lub dystrybucji w taki sposób, aby udział opłat stałych w łącznych opłatach za świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji dla danej grupy odbiorców nie był większy, niż ustalony przez Prezesa URE.

Koszty operacyjne (bez amortyzacji i podatków kosztowych)

W celu poprawy efektywności funkcjonowania przedsiębiorstwa energetycznego, Prezes URE ustala na poszczególne lata współczynniki korekcyjne, oznaczone symbolem „ X ”, w taki sposób, aby spełniony był warunek⁵:

$$Kw_n \leq Kw_{n-1} \times [1 + (RPI - X_n) / 100],$$

gdzie:

Kw_n, Kw_{n-1} – uzasadnione koszty własne przedsiębiorstwa energetycznego związane z wykonywaną przez to przedsiębiorstwo działalnością gospodarczą, uwzględniające zależne od przedsiębiorstwa energetycznego warunki prowadzenia działalności gospodarczej, wyznaczane w szczególności z zastosowaniem metod porównawczych na poszczególne lata okresu regulacji; w pierwszym roku okresu regulacji koszty, oznaczone symbolem „ Kw_{n-1} ”, są równe kosztom z roku poprzedzającego rok, w którym taryfa jest przedkładana do zatwierdzenia;

X_n – współczynniki korekcyjne określające projektowaną poprawę efektywności funkcjonowania przedsiębiorstwa energetycznego, ustalane jednorazowo dla poszczególnych lat w roku przedłożenia taryfy do zatwierdzenia albo n początku okresu regulacji [%]; współczynnik korekcyjny na pierwszy rok okresu regulacji, w zależności od wykonywanej przez przedsiębiorstwo energetyczne działalności gospodarczej, uwzględnia się w cenie energii elektrycznej albo w stawkach opłat przesyłowych lub dystrybucyjnych zawartych w taryfach;

RPI – średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, w roku kalendarzowym poprzedzającym rok sporządzenia taryfy, określony w komunikacie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, ogłoszonym w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” [w %].

Z powyższego wynika, że poziom kosztów operacyjnych uwzględnionych w taryfie poprzedniego roku kalendarzowego jest indeksowany wskaźnikiem inflacji tegoż roku dla kalkulacji taryfy w kolejnym roku. Prezes URE ustalił dla poszczególnych OSD, na lata 2013–2015 współczynniki korekcyjne X_n , z uwzględnieniem których zostanie wyznaczony uzasadniony poziom kosztów operacyjnych dla każdego roku okresu regulacji. Do określenia wysokości kosztów operacyjnych na 2013 r. przyjęto RPI za 2011 r. w wysokości 4,3%.

Amortyzacja

Koszty amortyzacji stanowią sumę algebraiczną kosztów amortyzacji w okresie poprzedzającym rok, dla którego ustala się taryfę oraz planowanych odpisów amortyzacyjnych od planowanych i uzgodnionych na rok taryfowy nakładów inwestycyjnych, przy założonej średniej stawce amortyzacji. Planowane na rok 2013 koszty amortyzacji ustala się według wzoru:

$$A_{2013} = A_{2011/2012} + rA \cdot (I_{2012} + I_{2013}) / 2,$$

gdzie:

A_{2013} – amortyzacja roku taryfowego,

⁵ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 18 sierpnia 2011 r. § 21 ust. 1., z uwzględnieniem zmiany w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 27 kwietnia 2012 r.

$A_{(2011/2012)}$ – suma amortyzacji z II półrocza 2011 r. oraz I półrocza 2012 r.,
 rA – stopa amortyzacji – średnio **4,0%**,
 I_{2012} – nakłady inwestycyjne netto planowane na rok 2012,
 I_{2013} – nakłady inwestycyjne netto planowane na rok 2013.

Wielkości nakładów inwestycyjnych na 2013 r. wyrażone w cenach stałych 2010 r. należy zindeksować wskaźnikami inflacji: opublikowanym za 2011 r. w wysokości **4,3%** oraz planowanymi na 2012 r. i 2013 r. odpowiednio w wysokości: **3,9%** oraz **2,7%**.

Podatki od majątku sieciowego

Ta pozycja kosztów obejmuje podatek od nieruchomości. Wartość podatków związanych z majątkiem sieciowym wyznacza się na dany rok taryfowy na podstawie rzeczywistej wielkości oraz wartości majątku przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem również majątku nowobudowanego, który zwiększy podstawę opodatkowania w roku taryfowym. Poziomy zaplanowanych przez przedsiębiorstwa podatków podlegają indywidualnej weryfikacji przez URE, przy wykorzystaniu danych prezentowanych w sprawozdaniach przedsiębiorstw.

Koszt zaangażowanego kapitału

Ta pozycja kalkulowanych kosztów zapewnia zwrot z zaangażowanego kapitału w działalność dystrybucyjną, obliczonego na podstawie zestandaryzowanej przez URE rynkowej wyceny wartości majątku. Pozycja ta nie odzwierciedla kosztów księgowych dla celów bilansowych, pozwala jednak na ustalenie pełnego kosztu ekonomicznego. Wynagrodzenie za zaangażowany kapitał (K_{zk}) oblicza się według ogólnego wzoru:

$$K_{zk} = WRA * WACC,$$

gdzie:

WRA – wartość regulacyjna aktywów,
 $WACC$ – średni ważony koszt kapitału.

Kategoria zaangażowanego kapitału nie jest jednoznaczna, dlatego też URE określa metodę wyznaczania wartości majątku dla przedsiębiorstw dystrybucyjnych, bazując na księgowej wartości majątku w 2008 r. Wartość zaangażowanego kapitału ustala się według wzoru:

$$WRA_n = WRA_{n-1} + I_{n-1} - A_{n-1},$$

gdzie:

WRA_n – wartość regulacyjna aktywów w roku taryfowym,
 WRA_{n-1} – wartość regulacyjna aktywów przyjęta za podstawę taryfy w roku poprzednim,
 I_{n-1} – inwestycje netto uwzględnione w taryfie roku poprzedniego,
 A_{n-1} – amortyzacja majątku sieciowego uwzględniona w poprzedniej taryfie.

URE także wyznacza średni ważony koszt kapitału na podstawie klasycznego modelu kosztu kapitału (Krzemińska 2000, s. 67–70) według następującej formuły:

$$WACC_{pretax} = r_d * \frac{D}{D+E} + \frac{r_e}{1-t} * \frac{E}{D+E},$$

gdzie:

$WACC_{pre-tax}$ – średni ważony koszt kapitału przed opodatkowaniem,
 r_d – koszt kapitału obcego,
 r_e – koszt kapitału własnego,
 D – kapitał obcy,
 E – kapitał własny,
 t – stopa podatkowa.

Dla roku taryfowego 2013 ustalono WACC na poziomie 8,949%, przyjmując do obliczeń kosztu kapitału obcego i kosztu kapitału własnego m.in. następujące dane:

- rentowność dziesięcioletnich obligacji Skarbu Państwa,
- udział kapitału obcego 42%,
- współczynnik equity beta 0,69,
- premia za ryzyko rynkowe 4,8%.

Koszt różnicy bilansowej

Jest to koszt zakupu energii elektrycznej na pokrycie strat sieciowych. Są dwa składniki tego kosztu wyznaczone przez URE: wolumen strat sieciowych oraz cena zakupu energii. Uzasadniony wolumen różnicy bilansowej na 2013 r. wyznaczono za pomocą następującej formuły:

$$RB_{2013} = WRB_{(WN)U2013} * EW_{2013} + WRB_{(SN+nN)U2013} * (D_{(SN)2013} + D_{(nN)2013}),$$

gdzie:

RB_{2013} – wolumen różnicy bilansowej w 2013 r.

$WRB_{(WN)U2013}$ – uzasadniony wskaźnik różnicy bilansowej na WN dla 2013 r. przy średniej ilości energii wprowadzonej do sieci w latach 2008–2010,

EW_{2013} – planowany wolumen energii wprowadzonej do sieci w 2013 r.,

$WRB_{(SN+nN)U2013}$ – uzasadniony wskaźnik różnicy bilansowej na SN i nN dla 2013 r. przy średniej dostawie SN i nN w latach 2008–2010,

$D_{(SN)2013}$ – wolumen dostawy na średnim napięciu w 2013 r.,

$D_{(nN)2013}$ – wolumen dostawy na niskim napięciu w 2013 r.

W kalkulacji kosztu zakupu energii na pokrycie różnicy bilansowej na 2013 rok należy uwzględnić uzasadnioną cenę zakupu energii elektrycznej w wysokości **188 zł/MWh** oraz koszt tzw. profilu zakupu energii na pokrycie różnicy bilansowej w wysokości **5 zł/MWh**.

Z powyższego wynika, że w taryfie na kolejny rok akceptuje się wskaźnik strat sieciowych z poprzednich okresów. Należy przy tym zaznaczyć, że omawiane straty sieciowe obejmują dwie grupy strat, a mianowicie:

- straty sieciowe wynikające z istniejącej konfiguracji sieci elektroenergetycznych, a więc straty rzeczywiście o charakterze technicznym,
- straty handlowe, czyli *de facto* straty z tytułu kradzieży energii elektrycznej. Ograniczanie tego rodzaju strat zależy wyłącznie od aktywności odpowiednich służb przedsiębiorstwa energetycznego.

Koszt tranzytu energii

Ta pozycja kosztów wynika z dwustronnych umów zawieranych pomiędzy OSD. Saldo opłat za tranzyt ze znakiem „**plus**” wykazuje ten operator, którego opłaty za tranzyt wnoszone do drugiego operatora są większe od opłat za tranzyt otrzymywanych od tego samego operatora. W takim przypadku następuje wzrost kosztów przeniesionych. Saldo opłat za tranzyt ze znakiem „**minus**” wykazuje ten operator, którego opłaty za tranzyt wnoszone do drugiego operatora są mniejsze od opłat za tranzyt otrzymywanych od tego samego operatora. W takim przypadku następuje obniżenie kosztów przeniesionych.

Koszt zakupu usług przesyłowych od PSE Operator SA

Na 2013 rok URE wyznaczyło konkretne wartości dla następujących stawek opłat przesyłowych:

- 1) składnik stały stawki sieciowej,
- 2) składnik zmienny stawki sieciowej,
- 3) stawkę jakościową,

- 4) stawkę rynkową.

Pozostałe koszty

Dopuszcza się uwzględnienie wartości księgowej netto zlikwidowanych składników majątku sieciowego z uwzględnieniem przychodów z likwidacji.

Jeżeli przygotowana przez operatora taryfa spełnia wymogi formalne i uwzględnia wytyczne określone przez URE, to wszystkie ponoszone przez operatora koszty są kosztami akceptowanymi. Przejawia się w tym pozycja monopolistyczna przedsiębiorstw świadczących tego rodzaju usługi.

Koszty uzasadnione uwzględniane w kalkulacji cen i opłat **w zakresie obrotu energią elektryczną** stanowią planowane dla danego roku koszty uzasadnione, które obejmują następujące grupy⁶:

- 1) planowane uzasadnione koszty zakupu energii, w tym:
 - a) koszty zakupionej energii z zachowaniem zasad konkurencji i minimalizacji kosztów zakupu,
 - b) koszty poniesionej opłaty zastępczej,
 - c) koszty zakupu energii elektrycznej, do którego przedsiębiorstwo energetyczne jest zobowiązane na podstawie art. 9a ust. 6 prawa energetycznego,
 - d) koszty uzyskania i umorzenia świadectw pochodzenia energii (Michalski 2012: 26–28);
- 2) koszty uzasadnione wykonywanej działalności gospodarczej w zakresie obrotu energią elektryczną, w tym:
 - a) koszty obsługi handlowej związanej z obrotem energią elektryczną,
 - b) koszty wspólne wykonywania działalności gospodarczej w zakresie obrotu energią elektryczną, podzielone na odpowiednie grupy taryfowe.

Przedsiębiorstwo zajmujące się obrotem energii elektrycznej i pełniące jednocześnie rolę kompleksowego sprzedawcy nie ujawnia w taryfie tych wszystkich licznych składników ceny sprzedaży energii. Dla odbiorców z grup taryfowych gospodarstw domowych podaje się tylko ceny energii w strefach czasowych.

Uwagi końcowe

Przedsiębiorstwa energetyczne w Polsce są w komfortowej sytuacji ekonomicznej. W cenie energii są pokryte wszystkie uzasadnione koszty każdego przedsiębiorstwa energetycznego w całym łańcuchu tworzenia wartości, poczynając od wytwórcy, poprzez dystrybucję i kończąc na obrocie. Nadto, składnikiem kosztu uzasadnionego są antycypowane koszty kapitału własnego przedsiębiorstwa energetycznego. Obowiązujący system ustalania cen za energię elektryczną, zapewniający pokrycie praktycznie wszystkich kosztów historycznych, a także kosztu zaangażowanego kapitału sprawia, że nie funkcjonuje skuteczny mechanizm stymulujący obniżanie kosztów działalności przedsiębiorstw energetycznych. Wskutek powyższego nie ma bodźców do obniżania cen energii, a w dalszej mierze do zwiększenia konkurencyjności polskich przedsiębiorców na rynku co najmniej europejskim, dla których koszt zużycia energii elektrycznej w istotnym stopniu wpływa na ich wyniki finansowe.

⁶ (Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 18 sierpnia 2011...: § 9 ust. 2 i § 20).

Literatura

- Krzemińska D. (2000), *Finanse przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, Poznań.
- Michalski D. (2012), *Ryzyko finansowe w systemie sterowania wynikami ekonomicznymi przedsiębiorstwa elektroenergetycznego*, Akademia Techniczno-Humanistyczna, Bielsko-Biała.
- Michalski D., Krysta B., Lelątko P. (2004), *Zarządzanie ryzykiem na rynku energii elektrycznej*, Instytut Doskonalenia Wiedzy o Rynku Energii, Warszawa.
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne, tj. DzU 2012, poz. 1059.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 2007 r. o zasadach pokrywania kosztów powstałych u wytwórców w związku z przedterminowym rozwiązaniem długoterminowych umów sprzedaży mocy i energii elektrycznej, DzU 2007, nr 130, poz. 905, z późn. zm.
- Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 4 maja 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu elektroenergetycznego, DzU 2007, nr 93, poz. 623, z późn. zm.
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną, DzU 2011, nr 189, poz. 1126.
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 27 kwietnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną, DzU 2012, poz. 535.

REASONABLE COSTS IDENTIFICATION IN THE ENERGETICS SECTOR

Abstract: Purpose – reasonable cost characterisation in energy entities due to polish energy law. The aim is to show, that costs identification goes beyond typical interpretation for account of the profit. Design/Methodology/Approach – critical analysis polish law due to prices construction of the products and goods, from point of view effectively behaviour of the energy companies. Findings – identification of the costs in distribution and trade companies which are qualification for reasonable by polish law, and there are account in the prices of products and goods. Originality/Value – knowledge about determinants of profit energy companies in Poland, especially about costs, is very low. Popularization this knowledge can influence for reaction of economists on prices energy politics and for competitiveness polish economy.

Keywords: reasonable costs, price of electric energy, cost accounting

Cytowanie

- Buk H. (2013), *Kwalifikacja kosztów uzasadnionych w energetyce*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 765, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 61, t. 2, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 283–292; www.wneiz.pl/frfu.